

A reneszánsz 2.0 korszakában élünk”

- Szathmáry István Pál
- 2020. április 26., 06:49
- Kultúra

Képes Gábor (Fotó: Végh László/Magyar Hang)

TÁMOGASSA A MAGYAR HANGOT!

Legyen Ön is előfizetőnk, rendelje házhoz a Magyar Hangot! Ha más módon támogatná a lapot ebben a nehéz helyzetben, azt is megteheti ([PayPal](#) és [bankkártya is](#))! Köszönjük!**ELŐFIZETEK**

Képes Gábort irigylésre méltóan sokféle érdeklődés és rendkívül szerteágazó tudás jellemzi, ráadásul személyében a tudomány és a bölcsészet ritkán látott harmóniában fér meg egymással. Többkötetes költő, sikeres technikatörténeti kiállítások rendezője, hely- és informatikatörténész, muzeológus, retroszakértő, a szocializmus popkultúrájának avatott ismerője és nem mellesleg a Víziváros Facebook-oldal ötletgazdája és szerkesztője. Jelenleg a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság főmunkatársaként dolgozik.

– **Itt ülünk a Bambi Presszóban, ami nem véletlen (az interjú még a kijárási korlátozások előtt készült – a szerk.).**

– Nem, hiszen ez az egyik törzshelyem.

– **Ez egy lokálpatriótától nem szokatlan, az már annál inkább, hogy valaki felnőtként szeret meg ennyire egy helyet, hiszen nem itt nőtt fel. Hogyan vált vízivárosi polgárrá?**

– Óbudán születtem, és eleinte a Harrer Pál utcában, egy elit panelházban éltem a szüleimmel és a bátyámmal. Elitet mondtam, és bármilyen furcsán is hangzik, tényleg az volt. Nagypapám a Goldberger textilgyár főmérnöke volt, és a fiatal, pályakezdő orvos szüleimnek ő intézte el, hogy abba a házba költözhesse nek. Ott élt többek között Moldova György író, a színész Oszter Sándor, valamint a Benke Valéria nevű politikus matematikusként tevékenykedő fia. Egyszóval igazi értelmiségi ház volt.

Érdekességként jegyzem meg, hogy 1980. június 8-án, az országgyűlési választások napján születtem meg. Az édesanyám szerint azért ekkor, mert előtte volt Farkas Bertalan a világűrben, ő pedig annyira drukkolt, hogy a magyar kozmonauta épségben visszatérjen, hogy megindultak a szülési fájdalmai. És ha már a családi legendáknál tartunk: a nagyszüleim meg a Gyergyó, vagyis akkor még Pór Bertalan utcában laktak, és a nagypapámnak feltett szándéka volt a mi házukba költözni. Moldováék lakását szerette volna megvenni, le is foglalta, ám közben elfogyott a pénze. Moldova György viszont a teljes, már odaadott összeget visszaadta, mondván, nem akar más szegénységén meggazdagodni.

– **Azt hiszem, csak a családtörténetből bőven kitelne egy nagyinterjú, hiszen még el se jutottunk Vízivárosig...**

– Nem akarom bő lére eresztetni az előzményeket, de nagyszüleim a II. kerületi Pór Bertalan utcában, a Vasas-tenispályánál, egy szintén nagyon érdekes házban éltek. Messze nemcsak jómódú emberek éltek és élnek Budán, de a helyre jellemző módon a különböző elitek képviselői, nemegyszer teljesen ellentétes világnézetű emberek is, egymás szájában laktak itt. Még éltek a régi polgárok és arisztokraták, akik valahogy átvészelték az államosítást, de ugyanúgy megtalálhatók voltak a

Rákosi-korszak veterán politikusai vagy azok özvegyei. Például az én dohányzóasztalom Farkas Mihályé, az egykori honvédelmi miniszteré volt.

– Ha az asztal mesélni tudna... És hogy került önhöz?

– Az özvegye, Kara Anna a nagyszüleim közelében lakott, és éppen dobta volna ki ezt a bútort a lomtalanításba, ám a nagymamám „Ne dobd ki, Anna, nekünk még jó lesz!” felkiáltással lecsapott rá. De laktak még ott különleges figurák. Az egyik legérdekesebb szomszéd például Babics Antal volt, az 1956-os Nagy Imre-kormány egészségügyi minisztere, akinek a felesége Eszterházy Ilona grófnő volt, a Horthy-korszak filmszínésze. Az ő meghitt kettősük rendszeresen fogadott vendégeket, többek között Galgóczi Erzsébetet és Gobbi Hildát, aki a tacsokóját édesanyámnak ajándékozta, mivel az állat veszélyes volt a galambjaira. Furcsa ezt kimondani, de rendszeresen megfordult náluk a rettegett egykori ÁVH-parancsok, Péter Gábor is meg a szintén politikus Vas Zoltán. Igaz, felváltva, annyira utálták egymást. Galgóczi náluk kezdte el a Vidravas című műve előkészületeit, amely Péter Gábor módszeres faggatásából állt. Péter felesége, Jolán jelezte is az írónőnek, hogy hagyja abba a férje kikérdezését az ávós időkről, mert azóta csak altatókkal tud elaludni.

– És akkor megérkezünk Vízivárosba...

– Igen, de előtte még laktunk, laktam több helyen, így a Kapy utcában, a Napraforgó utcában, Lágymányoson a Bartók Béla úton, és végül 2007-ben költöztem a Vízivárosba.

– Miért pont ide?

– Bár elég szélsőséges példákat hoztam fel az előzőekben, de nagyon is idillikusan éltem meg a budai létet. Középiskolai tanulmányaimat az Apáczai-gimnáziumban végeztem, és ott volt egy osztálytársnőm, akibe plátói módon ugyan, de fűlig beleszerelmesedtem. Hozzá kötődő verseim játszódnak a Vízivárosban. Ő máig inspirál, és közeli barátom lett. Időnként megkértem, hogy hadd kísérjem haza, amit néha meg is engedett. A Csalogány utcában lakott, és nekem borzasztóan megtetszett a Víziváros hangulata. Olyannyira, hogy még azt a házat is kiválasztottam akkor magamnak, ahová aztán tíz évvel később költöztem.

– **Mi fogta meg a környékben?**

– A Vízivárosban nagyon megtetszett az, hogy egyrészt egy kisváros. Az emberek köszöntek egymásnak, nagyon sok kisebb bolt létezett, sőt akkoriban még számtalan iparosmester is működött. Másrészt a Víziváros mégiscsak egy nagyváros szívében található. Nagyon sok példát lehetne felhozni a hely dicséretére. Ha megnézzük például a Batthyány téren a Szent Anna-templomot, akkor az egy rendkívül gyönyörű barokk épület, nem véletlen, hogy Szerb Antal azt mondta róla: „A választottak édes titka. Elmegyünk mellette és cinkosan összemosisoljuk: mi tudjuk, hogy ez a legszebb épület a Városban.” Ironikus módon egyébként éppen azzal a pasaréti templommal vetette össze, ahová én hittanra meg szentmisére jártam gyerekkoromban.

De említhetném az egykori Fehér Kereszt vendégfogadót mint különleges épületet, ahol régen a Casanova Bár arra emlékeztetett, hogy a helyi legenda szerint maga Casanova is vendége volt a fogadónak. És mindezek a különleges hangulatú épületek és helyszínek mégiscsak a Parlamenttel néznek farkasszemet.

Építészeti szempontból is nagyon különös világ ez, hiszen számos barokk épület maradt meg, miközben számottevő és fontos a modern, részben a harmincas-negyvenes évekből, részben a hetvenes évekből származó épületek jelentette épített örökség is. Lehet, hogy ez szentségtörésnek számít, de én a hetvenes évek épületeit is nagyon szeretem, sőt harcolok is azért, hogy ezek építészeti értékét is a helyén kezeljük.

– **Többek között a [Víziváros nevű Facebook-oldal](#) is jó terepe ennek. Mióta létezik ez a felület?**

– 2009. december 29-én hoztam létre, és az azóta eltelt években egész kis közösség is szerveződött köré. Eleinte korábbi, már akkor is jó pár éves digitális fotóimat töltöttem fel, de igazán tudatosan két-három éve foglalkozom az oldal szerkesztésével. Az egyik fő célkitűzése az oldalnak Víziváros kulturális örökségének bemutatása. Ebbe beletartozik a XVIII. századi hitszónok, Faludi Ferenc éppúgy, mint Tandori Dezső emléke, aki a Lánchíd utca 23-ban lakott, és akivel egyetemista koromban még tudtam néha beszélgetni itt, a környéken.

De benne van Petri György is, aki szintén ezer szállal kötődött ide, ahogy Papp Tibor párizsi magyar költő is, aki zseniális kombinatorikus verseket, valamint térképverseket alkotott elsősorban. Hozzá sokat jártam fel a Csalogány utcai lakásába, amely gyakorlatilag egy művészeti galéria volt. Egy Vasarely-kép alatt üldögélt, és amikor kérdeztem, ez honnan van, csak annyit mondott: „Győzőtől kaptam”. Vásárhelyi Győzőtől, azaz Vasarely mestertől.

– Ha valaki csak felületesen ismeri Képes Gábort, akkor valószínűleg elsőként az ugrik be a neve hallatán, hogy technikatörténész, muzeológus. Mi vagy ki volt előbb, a bölcész vagy a régi számoló- és számítógépek szerelmese?

– Ezt nagyon nehéz elkülöníteni, mivel én magam is egységben gondolkodom az írott

és a tárgyi kultúráról. A számítógépek világa gyerekkorom óta foglalkoztat, ugyanakkor imádtam olvasni. Bölcsészkarra mentem végül, pedig az Apácaiban a kedvenc tanárom matematikát tanított; ő egyébként még a háborús generációhoz tartozott, és igen különleges ember volt. Szabad idejében absztrakt betonszobrokat készített, kaktuszokat nevelt és repülőgépet is vezetett.

Szóval a gimnázium után magyar szakon találtam magam, viszont ott jelentkeztem egy nagyon érdekes programra, amely bölcészettudományi informatika néven futott. Ez a Régi Magyar Irodalom Tanszék szakembergárdájára épült, és internetes szövegkiadásokkal is foglalkozott. Például a világ első internetes kritikái szövegkiadása a Balassi Bálint összes verse volt. Horváth Iván, a program meghatározó tanára mindig azt mondta nekünk, hogy mi a reneszánsz 2.0 korszakában élünk. A reneszánsz 1.0 nyilván az a korszak volt, amikor a kéziratos műveltséget áttették a nyomtatott könyv „formátumába”, de ott is kellett 100–150 év, hogy a kézre álló nyomtatott könyv formája kialakuljon, és már ne akarják majmolni a kódexeket. Horváth tehát azért mondta ezt, hogy ne felejtsük: a mi feladatunk az írott kultúra átmentése és az új formák kialakítása.

– Ha a magyar számítógépek hőskora kerül terítékre, akkor hamar kiderül, hogy többen, akik a kezdeteknél ott bábáskodtak, kötődtek a piarista rendhez. Mi ennek az oka?

– Tanító rendről beszélünk, ahol a tanárok egy része a természettudományokat

magas szinten művelte, elég csak a hírneves Öveges professzorra gondolni. Az első magyar középiskolai informatikatanár, aki már 1959-ben tartott kibernetika néven szakköri foglalkozást, Kovács Mihály, szintén piarista volt. Ő tulajdonképpen a szükségből kovácsolt erényt. Nagyon sok diákja emigrált ugyanis, és tőlük, a hálás diákoktól szakirodalmat és időnként tanszereket is kapott, ezek alapján pedig káprázatos játékokat épített. Ezért aztán a Mikszáth téri piarista gimnázium szertárát high-tech szintre fejlesztette. Később egy filmforgatás alkalmából ugyanitt találkoztam vele, ezt követően többször is meglátogathattam. Sokat tanultam tőle, emberi tartás tekintetében is.

– De ebből még nem feltétlenül következik, hogy valaki a hagyományos bölcsész pályáról némiképp letérve informatikatörténész lesz.

– Ez Kovács Győző merénylete az emberiség ellen. Huszonéves koromra összegyűlt nagyjából 50 darabot számláló, kuriózumokat tartalmazó magánygyűjteményem. A magyar informatika úttörő népszerűsítője, Kovács Győző 2003-ban szólt, hogy a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság, vagyis a jelenlegi munkahelyem, rendez egy jubileumi kiállítást a névadó centenáriumára. Kölcsönadtam a gyűjteményemet. A kiállítást az Országos Műszaki Múzeum szervezte, amely gyakorlatilag egy kiállítótér nélküli raktármúzeum volt, úgyhogy végül a tárlat a Természettudományi Múzeumban kapott helyet, ahol kitömött állatok között tekinthették meg a látogatók.

A Műszaki Múzeum akkori főigazgatója, Vámos Éva megkérdezte tőlem: „Fiatalember, maga hol fog dolgozni?” Én meg erősen gondolkodtam azon éppen, hogy középiskolai magyartanár vagy újságíró legyek inkább. Ám Vámos Éva gyakorlatilag megválaszolta helyettem a kérdést, hogy ott kellene dolgoznom náluk. És sosem felejttem el, hogyan köszöntött a Műszaki Múzeum legendás, akkor már nyugalmazott főigazgatója, Szabadvány Ferenc vegyészprofesszor: „Itt van a mi íródeákunk!”. Azóta is azt gondolom, ha közérthetően sikerül elmagyaráznom, hogy a magyar mérnöki tudomány története miért ad okot a büszkeségre, akkor van a pályámnak értelme.

Ennek a cikknek a nyomtatott változata a Magyar Hang 2020/9. számában jelent meg, 2020. február 28-án.

Hetilapunkat keresse az újságárusoknál! És hogy miről olvashat még a Magyar Hang 2020/9. számában? [Itt megnézheti.](#)

Címkék: [interjú](#), [természettudomány](#), [lokálpatriotizmus](#), [popkultúra](#), [víziváros](#), [Képes Gábor](#), [számítógép](#)